

in ker kaznivo dejanje, ki se mora v javnem interesu preganjati, v ta interes zmerom zasekava, kaže uprav posebno navajanje momenta javnega interesa na to, da je državni pravdnik v objektivnem postopanju poverjen tudi za postopanje radi privatnoobtožnih deliktov seveda le pod pogojem, da se je s takimi delikti, ki se subjektivno le na predlog poklicanega zasebnega obtožitelja preganjajo, poseglo v krog javnega interesa.

Javni interes se izpreminja in zato določuje po splošnih državnih in političnih razmerah. Tačas je zveza z nemško državo — naslonjena na državno pogodbo in opetovano naglašana v najvišjih prestolnih govorih, v enuncijacijah vodilnih ministrov obeh držav ter v javnih zastopih — bistvo in zaslonba vnanje politike naše države; napadi na to zvezo ali nositelje te zvezne misli nasprotujejo javnemu interesu. Ako ti napadi meje dovoljene kritike ne prekoračijo, tedaj so proste izjave mnenja in se ne morejo preganjati, če se pa v kazniva dejanja zagoščijo, dan je pogoj za postopanje državnega pravdnika (§ 493 k. pr. r.), ki je k stavljenemu predlogu v objektivnem postopanju upravičen. Bilo je toraj pritožbi drž. pravdnništva ugoditi.

Književna poročila.

Dr. Fr. Klein: Vorlesungen über die Praxis des Civilprocesses. Wien, 1900 (Manz). — Cena: K 5.40.

Predavanja, katera je imel Klein lansko poletje na vseučilišči dunajskem, so v tej knjigi zbrana. Novi sta le X. in XI. poglavje o prizivnem postopanju in o rekurzu. Knjigi se že glede na osobo predavatelja, odnosno izdatelja, ki je glavni vstvaritelj novih civilno-pravdnih zakonov in čuvar njih strogega izpolnjevanja, pripisuje velika važnost. Za »Slov. Pravnik« nam je o njej obljubljena daljša recenzija.

Доказна средства у нашем старом казеном поступку.
Napisao Aleksa S. Jovanović. Preštampano iz »Branica«. Beograd, 1898. 8°. 42. Ciena 60 para dinarskih.

Najprije govori u ovoj svojoj zanimivoj i poučnoj studiji, čiji ćemo sadržaj u kratko našim čitaocem saobćiti, uvaženi srpski juridički pisac i cijenjeni naš suradnik o »božjem sudu« ili o upotrebi vode, ognja i željeza kao najstarijem dokaznom sredstvu primitivnog oblika, o kojem govori i Dušanov zakonik. Pod Turcima bilo je poznato dokazivanje božjim sudom pod imenom »mazija«. Vuk Karadžić saobćuje o božjem sudu ovo: »Kad kakvog čovjeka objede, da je što ukrao, a on odgovara da nije, onda uzavre pun kazan ili veliki kotao vode, pa u ovu vrelu vodu metnu komad usijana

gvozdja ili kamen; a onaj koga biede da je ukrao zasuče rukave, pa objema rukama vadi ono gvozdje iz vode. Ako on ne bude ukrao ono, što na njega govore, ne će se užeći ni malo: ako li bude ukrao, izgoreće mu ruke.»

Po Dušanovu zakoniku mazija je primjenjivana kao dokazno sredstvo samo pri razbojstvima i krađama, dok su se u Crnoj Gori mazijom pravdale najčešće žene za brakolomstvo, a udovice za hrdjav glas.

Kao vrsta mazije smatra se i bacanje sumnjivih u hladnu vodu sa uvjerenjem, da kriv ne će potonuti, po narodnoj praznovjerici: da hrdjava čovjeka ni voda ne prima. Ovo je sredstvo upotrebljavao i Kara-Gjorgje prema ženama, na koje je pala sumnja, da su vještice.

Šta je znao sudac ili o čemu je bio uvjeren, to tužilac nije trebao da dokazuje, niti je tuženom pomagalo da pobija drugim dokazima, već je u takovim slučajima presuda odmah bila gotova. Za K.-Gjorgjeve i Miloševe vlade opasnost od ovakvog sudjenja po ličnom i neposrednom, uvjerenju sudije izazivala je češće naredbe, da se sudi samo po dobrom i dosta točnom izvidjenju djela.

Priznavanje obtuženika pojavljuje se u starom pravu u dva pravca: ili je dragovoljna ispoviest u skladu sa izvidjenim okolnostima ili je posljedica prinudnih mjera.

Kad je obtuženik odricao krivicu, metan je na muke ili na odaju. Da je za doba K.-Gjorgja bila tortura dozvoljeno sredstvo, dokazuje naredba njegova od 7. lipnja 1812 br. 658.

Hvatanje ili opažaj prestupnika na samom djelu također je neposredni dokaz o krivnji. Ovaj se način dokazivanja u spomenicima zove »obličenje« ili »poličije«. U Dušanovom zakonu što licem uhvatiti znači podpuno dokazati čiju krivnju. Poznati lice pod čovjekom znači osvjedočiti se o nesumnjivosti uhvaćenog prestupnika.

Od ostalih dokaza na prvo mjesto dolaze svjedoci, a za svjedocima duševnici, koji svojim zakletvom dopunjavahu ili održavahu navode jedne ili druge parnične strane.

Postojanje kažnjivog djela morao je napadnuti oglasiti pokličom, t. j. zapomaganjam izviestiti rodbinu i susjede o napadaju i pozvati ih na učešće u istrazi. U prvom je redu vlast preduzimala pogon ili potoč (potjeru) tim što se tragom za napadačem od mjesta djela dolazilo do mjesta gdje traga nestaje. Lice, do čijeg imanja dopre trag, dužno je bilo da prokaže prestupnike ili da odbije trag do daljeg prvog mjesta. Na mjestu gdje se trag gubi, nastaje kažnena odgovornost. Osumnjičeno lice dužno je bilo da zakletvom dokaže da djela nije učinilo niti zna za krivca.

Za traganjem kao dokazno sredstvo dolazi uporaba potkazivača. Oštećeni objavi na seoskom sboru, docnije i na trgu, šta daje onom, tko mu pronađe krivca. Ova se nagrada zove sodžbina, a lice, koje se primi ovog posla sok. Ako sok ne dokaže krivnje onoga, koga prokaže, plaća troškove i strogo odgovara kao potvornik. Kadkada je sok nepoznat, jer zanj posreduje njegov povjerenik, koji se zove sokodržica. U starijim se spomenicima sok zove navodčija, što bi značilo navodnik ili današnji

dostavljač. Nije nevjerovatno, da je u to doba sok imao javnu ulogu naročito iztraživača kaznivih djela.

Po načinu iztraživanja sa sokom je istovjetan i pravni običaj ličiti krv, primjenjivan kod ubijstava, tjelesnih povreda i napadaja na ženski obraz. Ličiti krv znači obećati nagradu za pronalazak krivca, koji se je zvao krvnik.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja 1900.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) Dne 10. t. m. je sklenil odbor, da se bo letošnja redna glavna skupščina vršila dne 24. t. m. zvečer v Narodnem domu po naslednjem dnevnem redu: 1. Nagovor načelnikov. 2. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev: a) društvenega načelnika; b) 10 odbornikov; c) računskih preglednikov. 6. Posamezni nasveti.

— (Prememba v pravosodnem ministerstvu.) Po dobro dvamesečnem poslovanju je povodom odstopa ministerstva Clary-Aldringen odstopil tudi pravosodni minister dr. E. vit. pl. Kindinger. Dne 21. pr. meseca je na to prevzel vodstvo pravosodnega ministerstva sekcijiski načelnik dr. Ferdinand vitez pl. Schrott kakor člen ministerstva Wittekeovega, katero se smatra začasnim.

— (Osobne vesti.) Tajni svetnik in bivši minister dr. E. vitez pl. Kindinger je znova imenovan predsednikom viš. dež. sodišča v Trstu. — Višjesodni svetnik v Trstu B. Ternovec je pozvan v službovanje na najvišjem sodišči. — Imenovani so: Deželnosodni svetnik v Trstu K. Dejak višjesodnim svetnikom »ad personam«; sodni tajnik v Ljubljani dr. J. Babnik minister. tajnikom v pravosodnem ministerstvu; okr. sodnik G. Kristof dež. sod. svetnikom v Železni Kaplji; okr. sodnik E. Höffern pl. Saalfeld dež. sod. svetnikom v Kočevji; sodni pristav J. Glas okr. sodnikom v Ptuj; pisarniški oficijal Jos. Hočevvar v Ljubljani višjim predstojnikom pisarne pri dež. sodišči v Ljubljani. — Premeščen je notar M. Kosér iz Ptuja v Mokronog.

Vabilo na sodelovanje in naročbo.

»Slovenski Pravnik« začena s to številko svoje XVI. leto, v katerem bo izhajal po svojem dosedanjem programu. Poleg izvirnih razprav bo prinašal slučaje iz pravne in upravne prakse. V tem kakor onem pogledu so mu dosedanji sotrudniki zagotovili blagohotno podporo. Osobito se bodo nadaljevala sodnozdravniška mnjenja, posebnosti, s katerimi se naš list odlikuje pred drugimi podobnimi časopisi. Takšna strokovnjaška priob-